

MLADÁ SCÉNA VE VELVARECH BUDE

úvodník, opět za přítomnosti Lenky Hulákové

S Lenkou jsme poobědvali hermélín v kumbálku na zemi u vysavače. To protože jsme hledali chladné místo, protože všude jinde probíhal rej posledních festivalových chvil (například porada porotců o nominacích) a taky protože hezké chvíle jsou o tom s kým, víc než kde. Během toho jsme udělali závěrečný rozhovor.

Vy jste měli každý každou noc porady, že?

Ano, ano. My jsme tady hodně pracovali a každou každou noc jsme se scházeli: Radim, Pavel a já. Porady byly nádherné. Probíhaly tak, že neustále někdo někam odcházel a zase přicházel. Trvaly několik hodin. Vždycky jsme probrali, co se stalo ten den a co se stane další den.

O tom, že jste tam olízli žábu, už jsme psali. Ale kromě toho, můžeš se podělit o nějaká konkrétní témata, která jste řešili v průběhu této Mladé scény?

No a já jsem třeba na včerejší poradě odešla do rybníka... Řešili jsme například termín. Jestli to nechat takhle na konec roku, což je pro všechny vražedné. Jestli to nedat například do května. Překvapilo nás to vedro. Umíme všechno zařídít, ale to počasí přeče jenom ještě ne. Ani my tři nejsme prostě dokonalí. A pak jsme vždycky každý den na něco narazili. Třeba kde bude výstava Bertý Dombkové. Tak jsme potkali Kateřinu Linhartovou, ona nám řekla, že to bude v prostoru Galerie Tomáše Vosolsobě. A takhle jsme vždycky všechno na těch poradách vyřešili.

Jaké zážitky se ti v tuto chvíli z letošní Mladé scény vybaví?

Teď jsem si vzpomněla na písničku o mamince s Niveou. To je pro mě osobní záležitost. No, pak olíznutí žáby, musím taky říct, nedá se nic dělat. Předání aktovky z první třídy na jevišti bylo opravdu dojemné. A jsem ráda, že jsem to ustála a neplakala. Pak si vybavím, že mi přišlo nádherné, jak všichni jsou stateční, v těch 40stupňových vedrech. Všichni tak nějak vědí, že to prostě tak je, a s tím se nedá nic dělat. Z divadla neodcházejí, naopak. V tom pro mě bylo zážitek představení Michala Stona. Bylo to zajímavé i divadelně, tím, že to bylo jiná, než jsme zvyklí. Ale já měla zážitek z těch diváků. Bylo pro mě krásné, že byli prostě neuvěřitelně stateční a takoví pokorní k tomu, že někdo pro ně něco připravil, a zvládli to i za těchhle podmínek, které jsou nesnesitelné. To byl pro mě asi nejsilnější moment. A všichni jsou... nevím no, prostě ti mladí lidé jsou krásní. Měli bychom je víc poslouchat, víc se nad tím zamyslet a víc se asi od nich učit. Takhle už to říkám jako stará bába. Možná už mám dělat starou scénu.

A tematicky? Když vezmeš představení, která jsi viděla, dalo by se říct, že ti z toho vyplývá nějaká inspirace pro tebe?

Mně se vždycky zdá zajímavé, jak se to potkává. Třeba Vemněles (to byl pro mě osobně mimochodem také velký zážitek) a dnešní Zaleju slzama... Já bych je dala takhle do tandemu. A nebo bych schválně záměrně dávala do tandemu představení, která jsou úplně jiná. Třeba Tutu Bazo dohromady s TY - JÁ - TY - GRR. Že by víc vylezly některé věci, třeba co se týče muziky. Dramaturgie Mladé scény vychází z toho, kdy kdo může hrát. Ale přijde mi, že i tak ta dramaturgie vzniká.

Je ještě nějaká informace do budoucna, do příštího ročníku, která by nás mohla zajímat?

Určitě, že Mladá scéna ve Velvarech bude.

Jan Mrázek

Divadelní třída CED Vlažnej čaj, Brno:
Zaleju slzama

VYSADÍME DO VELVAR LÉTAJÍCÍ BAOBABY!

Rozhovor se souborem

Každý z vás v představení vystupuje jako konkrétní rostlina. Jak jste si své role vybírali a odrážejí vaše vlastní osobnosti?

Každý z nás si svou květinu vybíral sám a během zkoušení jsme k nim psali popisy. Vlastnosti rostlin se v těch textech přirozeně prolínaly s našimi lidskými vlastnostmi, je to vlastně metafora pro mezilidské vztahy. Někteří z nás se ve své květině opravdu silně nacházejí, jsou to pro nás hodně osobní záležitosti. Zároveň to ale byla svobodná volba. Člověk si mohl vybrat i rostlinu, kterou vůbec není, a zkoumat ji. Třeba já mám masožravku i doma.

Co bychom se od rostlinného světa mohli jako lidé naučit?

Mám pocit, že lidé občas vnímají květiny jako své partnery nebo jako náhradu za chybějící vztahy. Pomáhá jim už jen to, že květiny mlčí a neodpovídají. V lidském světě nám často chybí symbióza, která v tom rostlinném funguje naprosto přirozeně. V přírodě mají navíc naše činy okamžité a velmi viditelné následky. V lidském světě jsou důsledky našeho chování často skryté, ale skrze ty květiny je můžeme pochopit jasněji. Ukazují zkrátka to, co my lidé v sobě maskujeme.

V představení pracujete s českými jmény květin. Nelákala vás během zkoušení složitá vědecká latina?

Během zkoušení jsme to řešili a přemýšleli jsme, zda s latinou nějak pracovat. Nakonec nám ale přišlo, že to představení nic nepřidává a nedává to smysl. Jedinou výjimkou je postava staříka, který mluví o své řemenatce.

Já ale latinské názvy vnímala jako skvělou možnost, jak vyjádřit určitou namyšlenost své postavy, stylizovat se do pozice „já vím něco, co vy ne“. Když jsme vymýšleli různé škůdce,

parazity a nadávky, psala si je všechny v latině. Do finálního představení se to sice nedostalo, ale pro vnitřní práci s postavou to bylo skvělé.

Po štacích s vámi jezdí tři velké plastové květiny. Jaký k nim máte vztah a jak podle vás prožívají toto kočování?

To je skvělá otázka! Na premiéře byly sice ještě čtyři, ale postupem času se nám tak nějak zmenšují, opadávají jim listy a dnes už cestují jen tři. Přistupovali jsme k nim sice z hlediska praktičnosti na scéně, ale myslím si, že jsou za to cestování nesmírně vděčné. Předtím totiž žily zavřené, osamělé a opuštěné ve sklepním skladu HaDivadla, zabalené někde pod schody. Sice během turné přišly o spoustu listů, ale nesmírně mnoho získaly tím, že konečně viděly světlo. Zaléváme je láskou!

Kdybyste tady na náměstí, kde je poměrně málo zeleně, mohli vysadit cokoli, co by to bylo?

Mně se hrozně líbila ulice Růžová, která je celá osázená růžemi. Ale kdybychom mohli, vysadili bychom sem třeba létající baobaby bez kořenů, to by neuvěřitelně zvedlo cestovní ruch! Nebo bychom udělali divočinu, louku plnou kvetoucího plevelu. Velvary jsou rozmanité město, docela by se to k nim hodilo.

V tomhle horku by tu samozřejmě byly i klasické stromy, které dávají stín a ovoce – jabloně, třešně, broskve nebo fíkovník.

(návrh red.: Postavit uprostřed té hlavní silnice obří dub, který by blokoval ranní kamiony, aby se místní a my konečně v klidu vyspali.)

Diviš Novák

V ZELENÉ ZAHRADĚ RADOSTÍ I SMUTKU

Recenze recenzetská, z pohledu naší profesionální recenzentky

Zelenající se exotická zahrada s kávovníkem, fíkusem, fíkovníkem, azalkou, a mnoha dalšími vzácnými či voňavými keři – ztvárněnými partou mladých z brněnské Divadelní třídy CED: Vlažnej čaj. Ta si jako žánr představení Zaleju slzama zvolila jakýsi pohyblivý herbář, či botanickou encyklopedii a svými pomůckami: rozprašovače s vodní mlhou a bazénkem, který dával tušit, že tu poteče voda, příjemně naladila publikum. Měli jsme dojem, že jsme skutečně vstoupili do zahrady, v níž každá z květin či rostlin šeptá, jak nejlépe s ní zacházet. Tím se připomnělo základní téma festivalu, totiž péče. Neboť pro zdar rostlin s nimi musíte nejen hovořit, pouštět jim tu správnou hudbu, ale také přesně vědět, jak často je zalévat a v kterém koutě zahrady je umístit. Hned od počátku bylo jasné, že každá má svou individuální báseň či píseň. Tato koláž názorů a poetických intermezz vycházela ze sbírky Modrá Agáve Petra Borkovce, a byla doplněna verši (či výkřiky) představitelů

květin. Původně jich prý bylo třináct, do Velvar dorazilo jen deset. Jako by symbolicky – některé květy snad cestou zvadly či odumřely, ostatně i o vztazích jako paralele systému rostlinného světa tato inscenace byla. Celek se ovšem skládal z útržků, kousků mozaiky, kterou si každý divák mohl poskládat podle sebe. A tak nejkrásnější scéna, kdy na jednu ženu - rostlinu stojící v pláštěnce v bazénku, lijí vodu z konve, bylo možno brát jako životadárné křížení osamělé oslabené rostlinky, ale také její vyloučení z kolektivu zahradního společenství. Samozřejmě, bylo možno brát jednotlivé rostliny, některé nehybné, jiné roztančené, jako živé bytosti, které mají duši, a ztotožnit se s nimi. Nakonec opět nejednoznačný obraz – skrytí rostlin pod ochrannou fólii může značit jejich ovládnutí, ale právě i péči – zazimování, ochranu před nepřízní okolí.

Jana Soprová

Haiku na Zaleju slzama

Jsi má květina
Petře, Tomáši, Kláro,
Zaleju smíchem

jas

KOLEMMĚAGÁVE

Recenze redaktorská z pohledu pisatelky našeho zpravodaje, kteří o divadle něco ví, ale nenechává se tím moc svázat

Inscenace Zaleju slzama přinesla po pátečním Vemnělese další narativ postavený na prorostlosti lidského vnitřního života s přírodou a mimolidskými bytostmi. Z lesa, původního a divokého systému se ale spolu s pokojovkami dostáváme do městských džunglí, privátní sféry našich vlastních pokojů, představě vlastního „doma“. Nejde ani tolik o únik z reality, ale analýzu niterných pocitů.

Jako výchozí text pro svou výpověď si Divadelní třída CED zvolila básnickou sbírku Petra Borkovce „pro tajemné bytosti mezi dvanáctým a osmnáctým rokem“ s názvem Modrá agáve. Brilantní Borkovcova poezie se se souborem velmi šťastně potkala. Jednak jim do úst vkládá texty nadstandardní literární kvality a jednak se z jejich autentického projevu zdá, že si tematiku básní vzali za svou.

Koneckonců existuje takový trend, nebo možná spíš sklon mileniálek, mileniálů a příslušnictva generace Z obklopotvat se pokojovými rostlinami. V nejistém a obtížně předvídatelném světě mohou pokojové rostliny představovat jednu z forem péče a závazku, kterou někteří lidé volí dříve nebo místo zaklá-

dání rodiny. Přesazovat, vyměňovat si řízky, hubit třásněnky a rosit jsou aktivity spojené s péčí o druhé, ale i o sebe. Inscenace z této skutečnosti vytváří metaforu individuálních potřeb (které se mohou často měnit i ve svůj pravý opak), neduhů a o mezilidských (a vlastně i mezimimolidských) vztazích.

Myslím, že tomuto jinak ryze sympatickému tvaru by pomohlo výtvarnou stránku inscenace ještě postrčit k pokojovkovému vybavení a být důslednější ve volbě předmětů na jevišti. Například pro přítomnost bazénku dovedu nacházet jen praktický důvod (aby při závěrečné spršce bylo kam vodu chytat), leda že by snad sloužil jako podložka na zem při přesazování? K tomuto účelu si dovedu představit pravděpodobněji igelit nebo noviny. A zejména mi ve scénografii chyběl živý rostlinný prvek.

Stejně tak bych se přimlouvala za větší umírněnost v hudebním plánu. Ve scéně předvádějící plejádu žánrů, které mohou individuím dělat dobře, je užití množství úryvků funkční, významotvorné. Jinde bych ale podkresy hitovkami v zásadě jen pro emoční ladění klidně ozelela.

Kateřina Kubák Prášilová

VYTRŽENO Z DISKUZE

Představení se točilo klem rostlin a jejich životnosti a neživotnosti a péči o ně. Zaujaly mě dva obrazy: tanec s lampičkami a slečna v pláštěnce, na kterou se leje z konve voda. Celou dobu jsem čekala, k čemu se použije bazének. – Bylo tam mnoho rekvizit, ale všechny fungovaly. – Chválím obrazovost, moc se mi líbila. – Byla to příručka, encyklopedie o rostlinách, která nedává přesný návod, ale ukazuje rozsah problémů, se kterými se můžeme v životě naší věkové skupiny setkat. – Viděla jsem představení hodněkrát, ale vždycky z něj mám silné pocity, neohrává se. Přitom moc nerozumím jednotlivým textům. – Moc nedávám čtení mezi řádky, ale atmosféra představení mě zanechala beze slov. Skvěle fungovala hudba, líbilo se mi použití rozprašovačů a skvěle fungovaly tabulky, na které se daly psát různé texty. – Jediná věc, která mi přišla trochu moc, byla reprodukováná hudba. Fungovala mi na začátku, ale postupně jí pro mě bylo příliš. – Rozprašovače byly opravdu skvělé, souhlasím ale, že mi neseseděla reprodukováná hudba. Někdy jsem přes ni neslyšel herce.

Petr Váša: V porotě se nám stalo, že máme na představení různé názory. Já jsem nekriticky nadšený, se vším všudy. V jedné chvíli mi představení přišlo statické, ale brzy se zas rozhýbalo. Pak jsem přemýšlel, jestli tam nechybí konflikt. A v tom okamžiku přišla – pro mě nečekaná – konfliktní témata. Pak jsem se bál, že bude chybět přesah, ale soubor přišel s poezií, s posunem do vyššího patra poetické koláže. Rozumím tomu, že kompozice představení může někomu připadat příliš jako konstrukce, ale to je věc estetiky.

Tomáš Žižka: Mám dva pojmy – inscenace byla body specific – podobně jako site specific, což je termín ze zemědělství, který popisuje prostředí, kde se rostlině dobře daří. Dotýkala se také kultivace prostředí. Představení bylo pro mě určitým botanickým slovníkem, herbářem z Temu. Čekal jsem mnohem více konfrontací materiálů, že by se tam třeba najednou objevila živá květina nebo něco podobného. Inscenace je stavěná jako z workshopu. Občas se herci dostávali do určitého synchronu: v každé situaci se vždycky museli vystřídat všichni.

Klára Litterová: Pro mě to byl rozžitý herbář. Vizualní prostředky mě zajímaly. Těšila jsem se na to, co bude v bazénku, do kterého jsem neviděla. Bavilo mě, jak soubor postupně zapojoval rekvizity. Všechny věci se ale opakovaly desetkrát dokola. Situace a vztahy mě nepřekvapovaly, těšila jsem se na něco nečekaného. Bavilo mě ale očekávat, co dalšího herci najdou v tématu. Někdy mi chyběla větší motivace a provázanost jednotlivých kroků. Souhlasím, že jsem postupně byla přehlcená hudbou.

Soubor: Primární cíl tvorby byl zpracovat básnickou sbírku Petra Borkovce. Proces byl velmi kolektivní, hledali jsme v textech, stavěli jsme situace, snažili jsme sestavit linku, najít podtext.

zapsal David Slížek

Take 5, ZUŠ B. Jeremiáše, České Budějovice:

Ty – já – ty – grrr

HLEDÁNÍ VLASTNÍHO TYGRA

Rozhovor se souborem

Výchozím textem vaší inscenace je Tracyho tygr. Proč padla volba zrovna na tuto předlohu, kterou má řada lidí spojenou spíše s dětskou literaturou?

Myslím, že to vůbec není dětská knížka. Přiznám se, že jsem s tím přišla hlavně já. Jsou to středoškoláci, u kterých mám pocit, že si mají vytvářet svůj názor, pohled na svět a umět prostě něco prorvat ven. Takže jsem nabídla tuhle možnost. Nabídka byla hozená, ručník byl zvednutý a prostě se do toho šlo.

Já jsem Tracyho tygra četla hrozně mockrát, hlavně kvůli tomuhle představení. Je to pro mě něco, k čemu se můžu vždycky vrátit a pokaždé si v tom najdu něco jiného, s čím se zrovna potýkám. Ta knížka mi vždycky pomohla se buď dostat z nejhoršího, nebo pochopit věci. A tak to má u nás víc lidí. Není to jen o tom, že „jsem Tracy, přijel jsem do New Yorku a mám tygra“, ale je to o té svobodomyšlnosti, o té lásce... I když jsme si to každý přebrali trochu jinak, v čemž je vlastně to kouzlo. Ten svět je prostě pro vás vždycky otevřený a vrátíte se do něj v jakýkoliv moment svého života. Víme, že tu Tracy pro nás vždycky bude. Je to cesta a hledání.

Proč jste zvolili právě formu hudebního zpracování? Kde jste čerpali inspiraci?

Tohle je hodně muzikální, hudební ročník. Chtěli jsme si na jevišti zkusit muzikál. Velká část z nás jsou absolventi, tak jsme to chtěli uzavřít nějakou peckou, zazpívat si, zatancovat, prostě se trochu zahýbat. Jsme velká rytmická parta. Hledali jsme toho tygra přes různé věci, přes rytmy, přes vjemy, hmat, zrak, čich, všechno. Byly to takové etudy a zadání, co jsme měli v průběhu roku. Z toho to organicky vznikalo, hlavně ty monology, naše osobní výpovědi.

Výrazným prvkem vašeho představení jsou stavební kýbly. Jak jste se k téhle rekvizitě dostali?

To vzniklo organicky. Potřebovali jsme dělat rytmy na něco, tak jsme si pustili třeba Stomp. Ze začátku jsme měli i plastové lahve a pytlíky, ale pak jsme přešli k těm stavebním. Ty jsou fakt bubnovací. I když teda tady v sále bohužel nebyly vůbec slyšet tak, jak jsou slyšet normálně. Zvuk to hodně utopil, což je škoda. Ale aspoň jsme měli štěstí, že nebylo takové horko jako pro jiné soubory, ti byli chudáci.

Kdyby se váš soubor měl proměnit do jednoho obrovského tygra, jak by vypadal?

Byl by strašně velký! Čouhaly by z něj ty naše kýble a byl by silný – jako z těch rukavic, co máme na scéně. Myslím, že bychom si na ty kýble i stoupli, takže by se do té jeho podoby také zařadily. A kolem nás by létaly nožičky... A zpíval by!

Ale nebyl by to žádný stroj nebo monstrum! Byli bychom to my. Živé zvíře. Ty kýble by se do nás tak nějak vcucaly, takže bychom byli prostě úplně dohromady.

Máte nějaké „moudro“ nebo poselství, které si z představení odnášíte?

I když se něco může pokazit a zrovna se zdá, že je to konec světa, tak se to vždycky nějak vyřeší. Vždycky to nějak zvládneme a půjdeme prostě dál. Každá špatná věc, když jsme úplně na dně, nás zase může postavit na nohy.

Jaké je vaše oblíbené kafe?

- Turek do skla!
- Skořicové cappuccino.
- Brazílské espresso.
- Káva z Etiopie.
- Batch brew.
- Cappuccino s hromadou cukru!

Diviš Novák

PUTOVÁNÍ TOMA TRACYHO ZA ZVUKŮ HUDBY

Recenze recenzetská, z pohledu naší profesionální recenzentky

Skupina Take 5 ze Zušky v Českých Budějovicích nabídla svou verzi známé předlohy Williama Saroyana Tracyho tygr pod názvem Ty-já-ty-grrr. Na počátku na jeviště vtrhla energií nabitá skupina mladých lidí s kyblíky žlutými, černými i stříbrnými, a závodila svým rytmickým bubnováním ala STOMP s over-voice vypravěčem. Příběh o tom, že každý má s sebou (či v sobě) svého tygra, který ovšem může být i pardálem či vlkem, tedy nebezpečným tvorem, který nás nutí dělat mnohdy věci, které ani nechceme, v základních příběhových liniích sleduje původní příběh. Na počátku zdárně vytvoří iluzi starého New Yorku, s přístavem a vůní kávy z žoků, vykládaných na břeh. Právě tady Tom Tracy získává první zaměstnání, přítele a první zkušenosti, v nichž musí projevit dravost. Samozřejmě potkává i lásku, křehkou Lauru, kterou ovšem ošklivým způsobem zklame. Jeho putování za doprovodu tygra je ovšem silně stylizované, k snaze o vstřícnost vůči divákům přispívá hudba a zpěv, ať už z reproduktoru (píseň Tyger, Tyger podle Williama Blakea), ale i osobní písně jednotlivých protagonistů. Atraktivní, ale svým způsobem vše přehlušující je muzikálově využitelná rekvizita, množství kyblíků, z nichž žluté a černé dohromady dávaly srst

tygrovu, a stříbrné přidávaly náznak hollywoodského lesku. Některé pohybové vstupy působily zajímavé, a byla zřetelná velmi sofistikovaná propracovanost, o to více se ale pak ztrácely intimní příběhy jednotlivců. Hrdina Tom byl až příliš „hodný“, stejně jako jeho tygr velmi krotký, a vlastně vůbec ne nebezpečný. I v tomto případě zápasili performeři s příliš velkým prostorem (původně se mělo hrát v intimnějším, ale v horku nepoužitelném sále ZUŠ). V Záložně jsou reproduktory umístěny před jevištěm, takže mnohé z intimních momentů k divákům nedolehly a zůstaly pohlceny v prostoru mezi jevištěm a hledištěm. Ne všichni diváci pak vstřícně přivítali moment, když se protagonisté vrhli do hlediště a snažili se z lidí vytáhnout, zda mají také nějakého svého tygra... Celá inscenace, pečlivě zkomponována, zaujala skupinovými, choreograficky a rytmicky propracovanými scénami, ale jednotlivé osudy s málo srozumitelnými písněmi zpívanými bez mikrofonu tak byly do značné míry zatlačeny do pozadí. Tím se do značné ztrácela autenticita, kterou sliboval na počátku energický vstup mladých na jeviště, a tak bylo přijetí u publika rozporuplné.

Jana Soprová

VYTRŽENO Z DISKUZE

Líbilo se mi maximální využití kbelíků. Chvílema mě mrzelo, že jsem herce neslyšela. Líbilo se mi, jak se nás herci na konci hezky lidsky ptali na naše tygry. – Prolomení bariéry na konci mi přišlo skvělé, bylo to najednou osobnější. Nadšený jsem byl z použití kyblíků. Ale reprodukováná hudba mě mrzela, někdy mi úplně zbožila scénu. K hudebnímu doprovodu by se přeče daly skvěle využít třeba ty kbelíky. – Také se mi moc líbily kyblíky. V momentě, kdy se začalo zpívat, jsem byla překvapená a zůstalo to ve mně. – Bylo to něco mez cirkusem a muzikálem. Oceňuju skvělé použití rekvizit. Ale mrzelo mě, že jsem občas nerozuměla slovům. – Nevím, jestli fungovala muzikálovost, přišlo mi, že jí tam bylo příliš moc. A hrozně mi vadil hiphopový track, byl prvoplánový. – Líbila se mi herecká práce. Je to promyšlený tvar, kde má všechno svůj smysl, ale měl jsem pocit, že nebyl umělý, ale vznikl organicky. Zároveň se mi líbilo, jak byl děj převyprávěný. – Hodně mi fungoval New York, možná i díky reprodukováné hudbě. – Oceňuju řadu autentických hereckých výkonů, ale proti nim stály nedotažené muzikálové scény bez energie, které na mě působily strašně neautenticky, jako by byly jen na efekt. Pak jsem nemohl věřit ani zbytku. – Chápu, že hudba mohla navodit atmosféru města, ale podle mě šla stylem hodně proti době, ze které příběh je. – Rekvizity mi celou dobu nezapadaly do světa, který se snažily prezentovat. Jevištní svět mi nedával smysl. – Zmátlo mě, co tam dělala Barbora Janovič a její šedý vlk. – Chápala jsem to jako propojení knihy s osobními životy herců.

Tomáš Žížka: Představení jsem viděl v Písku, kde se hrálo na malé ploše. V hereckém projevu byla skromnost. Tady jsem byl překvapen, jak velký blackbox přispěl k patetizaci inscenace. Soubor šel do představení přepsychologizovaně. Inscenaci

opravdu svědčí hrát ji na podlaze, v těsném kontaktu s diváky. Najednou by například vstup mezi diváky nepůsobil tolik jako manipulace.

Klára Litterová: Na začátku to byla velmi estetizovaná podívaná, ale postupně se rozcházel s mým vnímáním předlohy. Bavila mě práce s kbelíky a s rytmem. Se zvukovou linkou jsem měla problém. Asi nerozumím muzikálu, například ve scéně s Lauřinou matkou mi píseň přišla přehnaná. Líbily se mi pohyby tygřice, její tlapy. Představení se neseťkalo s mým vnímáním tygra.

Petr Váša: Elán souboru je obdivuhodný. U jeho včerejšího představení mi přišla nejsilnější ambivalence, a ta mi v dnešní inscenaci chyběla. Thomas mi v inscenaci přišel jako příliš prvoplánový sympaťák a hodný člověk. U autora je mnohem otevřenější, nakolik sám nese za ztrátu Laury vinu. Pozor na závěr, aby vám někdo neřekl „mám tygra a vy jdete s tím sentimentalismem do háje.“

Soubor: K té větě s šedým vlkem: kniha začíná větou „Thomas Tracy měl tygra. Byl to sice černý panter, ale co na tom, pro Thomase Tracyho to byl tygr.“ Celý rok jsme pracovali s textem a hledali jsme své tygry a já zjistila, že mám vlka. Je to možnost, jak se vztáhnout ke knížce, a jak si ho vzít s sebou. Vedoucí: Zradil nás prostor, představení bývá kompaktní, a dnes nebylo.

zapsal David Slížek

(Pozn. redakce: k inscenaci měla původně vyjít i druhá recenze, vzhledem k náhlému onemocnění recenzentky ale nakonec nevyjde. Místo práce jsme si vybrali pěči...)

MÍSTO ZKOUŠENÍ JSME ODŠROUBOVÁVALI VÍČKA

Rozhovor se souborem

Dá se z anotace vyčíst, že Poslední vynález je vaše poslední společná inscenace. Jak byste charakterizovali roky, které jste spolu od začátku až doteď strávili?

Část z nás spolu hraje už od dvanácti let, takže je to nějakých sedm let. Za tu dobu se ale soubor hodně proměňoval. Na začátku nás bylo asi jedenáct, lidi postupně odcházeli, přicházeli a všechno se přirozeně měnilo. Alan je s námi vlastně až od letošního dubna, protože nám dlouhodobě vypadla jedna herečka. Řekli jsme si, že by se mohl hodit na roli stroje, a myslíme si, že se jí zhostil skvěle. Jinak jsme za těch sedm let prošli vším možným, měli jsme spoustu různých představení, hodně jiných účesů a hlavně jsme spolu vyrůstali.

Kde se vzal námět téhle inscenace? Jak jste na něj přišli?

Je to vlastně docela experiment. Původně jsme chtěli udělat autorskou věc, to ale úplně nevyšlo, tak nám naše vedoucí přinesla povídku Planeta pravdy od Gianniho Rodariho. Nakonec jsme si z ní ale nechali hlavně základní myšlenku. V inscenaci zazní snad jen první tři věty, jinak s původním textem skoro nepracujeme. Spíš jsme si z něj vzali motivy a postupně je rozvíjeli po svém.

Mně přijde ta inscenace hodně aktuální. V čem je její téma aktuální pro vás osobně?

Pro nás je důležité hlavně to, že bychom měli umět věřit, ale zároveň si věci ověřovat. Často přijímáme informace jen proto, že znějí přesvědčivě, aniž bychom hledali, jestli jsou skutečně pravdivé. Přesně to se děje i našim postavám. Udělají si vlastní představu o stroji, ale už ji nijak neprověřují. Lidi v tom dnes vidí umělou inteligenci. To nebyl náš původní záměr, ale rozumíme tomu, proč ta paralela vzniká. Pro nás je to spíš obecně o dezinformacích, kritickém myšlení a o tom, jak snadno může autorita ovlivnit náš úsudek.

Ještě jedna praktická otázka. Kde se vzaly skleničky?

Úplnou náhodou. Jednou jsme si s nimi začali hrát na zkoušce a přišlo nám hrozně zajímavé dát si je na uši. Pak někoho napadlo, že by to mohli dělat i diváci. V tu chvíli jsme si ale zadělali na docela velký logistický problém. Jednou jsme na festivalu místo zkoušení jen odšroubovávali víčka nově koupeným sklenicím. Nakonec se ale ukázalo, že jsou skvělou rekvizitou i hudebním nástrojem.

Zmiňujete hudbu. Celá inscenace je podle mě hodně rytmická a hudební. Jak vznikaly rytmické pasáže se skleničkami?

Většina z nich vznikla úplně přirozeně. Chtěli jsme využít zvuk skla a hledali jsme, co všechno se s ním dá dělat. Nebylo to tak, že bychom si sedli a napsali rytmus. Spíš jsme začali improvizovat, zkoušet různé kombinace a postupně se z toho skládaly jednotlivé pasáže. Část hudební složky vymyslela i Míša (vedoucí souboru pozn. red.)

A ještě mě zaujalo „un“. Kde se vlastně vzalo? Neštve vás už?

Původně jsme v tom žádný systém neměli. Na jedné z diskusí nám ale Petr Váša řekl, že divák vlastně nemá šanci přijít na to, podle čeho ten jazyk funguje. Tak jsme si stanovili jednoduché pravidlo, všechna podstatná jména budou končit na „un“. Ve výsledku to celý jazyk krásně sjednotilo, takže za tu připomínku vlastně děkujeme.

Je něco, co by podle vás mělo zaznít a ještě nezaznělo?

Asi jen to, že je to opravdu naše poslední společná inscenace v téhle sestavě. O to víc jsme rádi, že jsme ji mohli přivést právě na Mladou scénu. A po letošním počasí už máme jediné přání: příště dělat inscenaci o vodě. Nejlépe o studené vodě. Ideálně i s ledem.

Vojtěch Matějčíčka

Haiku na Poslední vynález

Poslední záznak
Když se stane na scéně
Je to báječné

jas

PRAVDUN ZE SVĚTUN MUN

Recenze studentská, z pohledu studentky výchovné dramatiky, která se učí tím, že píše

Jsem poutnicí světa Mun, kde skoro každé slovo končí koncovkou un. Sotva moje výprava začíná, dostáváme pokyn vzít si skleničky ukryté pod sedačkami, přiložit si je k uším a vyčkat na dokončení přípravy strukturálního prostoru. Nasazuji si tedy skleněná sluchátka. Herci na skleničky hrají a jejich píseň ke mně proniká přes sklo. Slyším příjemný šum propojený s hudbou a slovy o hodinách, které jsme již absolvovali, a postupně zjišťuji, že nás čeká jakýsi dějepis planety Mun. Strukturální prostor je připraven, skleničky můžeme odložit a ponořit se do jeho zákonitostí.

Přichází Brun, místní vynálezce a člověk, který má řešení snad téměř na všechno. Bravurně nám ukazuje, jak vyrobil stroj na duhu či pruty pro rybáře. Na planetě Mun k tomu nejsou potřeba složité technologie. Stačí několik obyčejných předmětů, přesné světlo, těla herců a přesvědčení, že před námi skutečně něco vzniká. Jejich hravost mi dovoluje přijmout pravidla tohoto světa bez návodu.

Brun řeší jeden problém obyvatel planety Mun za druhým. Každý přichází s novým přáním a on pokaždé hledá řešení. Přání ale neubývají. Hromadí se, až je jimi člověk, který měl odpověď téměř na všechno, úplně přehlacen. Zahlédnu v tom okamžik, kdy se i ten nejpevnější most začne pod tíhou kroků prohýbat. Brun stojí uprostřed proudu cizích potřeb, který ho pomalu strhává, a místo aby dál vzdoroval, vystupuje na břeh. Neodchází ze světa, jen na chvíli zavírá dveře, aby se nadechl. Obrací se k vlastnímu vynálezu jako k tichému útočišti, kde může znovu poskládat sám sebe, než se rozhodne, zda se do toho proudu ještě vrátí.

Nový stroj nám herci představují pomocí chytře nasvíceného kufru, svých těl a již zmiňovaných skleniček. Jednotlivé součástky se přede mnou skládají, pohyby na sebe přesně navazují a mechanismus ožívá. Oni sami ve vznik stroje věří tak pevně, že mi nezbývá nic jiného než uvěřit také.

Brun následně mizí ze scény díky promyšlené práci s kostýmním prvem. Jeho tělo je pryč, ale myšlenky, nápady i celá jeho osobnost jsou nacpány do skleničky. Z vynálezce, který ještě před chvílí zaplňoval celý prostor, zůstává malý předmět. Sklenička tak získává další význam. Nejprve mi umožnila poslouchat svět Mun, nyní v sobě uchovává jednoho z jeho obyvatel. Jsem zvědavá, co za stroj náš šílený vědec vytvořil tentokrát. Stejně zvědaví působí i herci, kteří přístroj objevují spolu s námi.

S lehkostí zjišťujeme, k čemu vynález slouží. Stroj odhaluje tajemství a hned první zpráva je znepokojivá. S panem starostou již nikdy nesmíme mluvit, protože si pravidelně nečistí zuby. Herci znovu boří čtvrtou stěnu, dle mého názoru však oprávněně. Rozbíhají se mezi diváky a tajemství přicházejí každému sdělit osobně. Jeden hlas mi zopakuje, že si starosta nečistí zuby. Potom přichází druhý a následně třetí. Původně absurdní informace začíná s každým opakováním působit důvěryhodněji. Nikdo mi nepředložil jediný důkaz, ale vždyť mi to řeklo tolik lidí. Třeba si je opravdu nečistí.

Upřeně hledím na stroj a nemohu se dočkat, co dalšího nám poví. Každého přece zajímá, co si o něm myslí ostatní, a co teprve tehdy, když vlastníte přístroj schopný odhalit jejich tajemství. Tato úvaha mi proběhne hlavou jen vteřinu předtím, než se na totéž jedna z hereček zeptá stroje. Po ní následuje druhá a nakonec i třetí. Inscenace jako by dokázala předběhnout moje myšlenky a odpovídat na ně dříve, než je vyslovím. Jsem unesená lehkostí, přesností a souhrou celého dění.

Mezi herečkami i v hledišti se vytváří atmosféra, která by se dala krájet. Stroj však nenechá nic náhodě a ohlašuje, že venku nastala apokalypsa. Vedena vším, čemu jsem uvěřila, se společně s herečkami schovávám na místo, kde bychom mohly být před hrůzami okolního světa v bezpečí. Přichází množství zpráv o katastrofách. Jedna hrozba stírá druhou, situace se stupňuje a já stále přijímám další podněty. Ani na okamžik ze světa Mun nevystupuji. Divadelní prostředky nejsou samoučelnou ozdobou, ale cestou, po které mě inscenace odvádí hlouběji do příběhu.

Nakonec však přichází náhlé vystřízlivění. Stroj, který měl odhalovat tajemství, si všechno jednoduše vymýšlí. Starostovy nevyčištěné zuby, apokalypsa i další hrůzy možná nikdy neexistovaly. Jsem ohromená tím, jak snadno jsem všechno spolkla i s navijákem. Stačilo zprávu několikrát zopakovat, předat ji důvěrným tónem a obklopit atmosférou, ve které nezbýval prostor k pochybnostem. Ze lži se stala možnost a z možnosti téměř jistota.

Možná za mou důvěřivost mohla vysoká teplota v hledišti. Mnohem pravděpodobněji však inscenace, která mě dokázala natolik vtáhnout do děje, že jsem uvěřila stroji, hercům, apokalypse, a nakonec málem i tomu, že si pan starosta skutečně nečistí zuby. Z planety Mun proto neodcházím jen pobavená její hravostí, ale také o něco podezřívavější vůči všemu, co se opakováním začne tvářit jako pravda.

Adéla Valachová

SCI-FI POHÁDKA Z PLANETY MUN

Recenze recenzentská, z pohledu naší profesionální recenzentky

Prostřednictvím Divadla Vydýcháno z liberecké ZUŠ vstoupila do programu festivalu Mladá scéna sci-fi, respektive náznak dystopické budoucnosti. Soubor pod vedením Michaely Maškové se inspiroval satirickou povídkou italského spisovatele Gianniho Rodariho Poslední vynález, a vytvořil na scéně fantastickou krajinu planety MUN a jejích obyvatel, včetně podivínského vědce Bruna. Čtyři mladé ženy a jeden mladý muž tak společně před našima očima budují zemi, kde – snad na počest Bruna - se hovoří zvláštní řečí, které však naštěstí může být srozumitelná i divákům. Zkreslující koncovka - mun téměř u každého slova vytváří společně s absurdním obsahem otázek, které jsou vědci kladeny, jakési zvláštní fantazijní prostředí, zprvu idylické, které se však později začne stávat podivným až nebezpečným. Hned na počátku překvapí představení originální interakcí s diváky, které nás zavádí do fiktivního světa s jednotnou výchovou a vzděláváním - když melodický hlas vyzve diváky, aby si z pod lavic vyndali skleněné baňky (malé zavařovačky), přiložili si je k uším a poslouchali zvuky a věty skrze ně. Všichni samozřejmě poslechnou, a odměnou je, že se jako po průletu černou dírou propadneme do kouzelného světa, kde vše zní pozoruhodně a se zvláštní melodií. Takže si ani neuvědomíme, že jsme vlastně manipulováni, a že vemlouvavý vlídný hlas, který k nám hovoří, může časem této své moci zneužít. Skupinka herectva

vytváří svou krajinu budoucnosti pomocí světél (lampiček), fantazijních map, a skleněných nádobek, stejných jako mají k dispozici diváci. Jejich guru – vynálezce Bruna – nejprve zastihneme v kabinetě, jak z aktovky tahá vhodná řešení problémů, které národ trápí (dotazy i odpovědi ovšem působí tak trochu kocourkovsky). Jeho poslední vynález, jehož neoddelitelnou součástí je na scéně živý performer v kufru, zůstává zprvu jen dědictvím, které – jak se zdá – vynálezce nestačil zničit, a tak teprve náhodní nálezcí objevují jeho kvality. Jak ale vzápětí zjišťujeme, odpovědi na otázky či libovolně šířené senzačních fake news, jsou dosti pochybného obsahu a kvality. Lidi planety Mun jsou zprvu bulvárními zprávami okouzleni, ale za čas (naštěstí) zjišťují, že se jedná o pochybnou kvalitu. Stroj ničí, a odcházejí na ryby... V této hravě satiricky pojaté sci-fi pohádce lze najít jasné paralely s dnešním fungováním světa, v němž jsou pomocí technologií vpravovány lidem do hlavy mnohé nesmysly, a je tak jimi šikovně manipulováno. I když tu není ani zmínka o umělé inteligenci, právě na ní základní příběh inscenace patrně poukazuje. Tento příběh ovšem končí happy endem, protože lidi včas rozeznají nebezpečí přílišné závislosti na strojích, ale přece jen zanechává varovný komentář pro naši současnost. Tak raději pojdte na ryby.

Jana Soprová

VYTRŽENO Z DISKUZE

Jsem velký fanoušek sci-fi a fantasy, bylo to pro mě krásné představení. Cítila jsem se jako jeden ze studentů na cizí planetě. Zároveň mě mrzelo, že jste víc nevyužili skleničky, které jsme měli pod židlemi. A chci pochválit herce, který hrál stroj. – Představení mělo skvělou atmosféru. Zajímavé bylo použití malých baterek a skleniček. Vstup herců mezi diváky byl velice vtipný, a ještě víc z nás udělal součást představení. – Energie představení pro mě postupně klesala. – Některé části mi přišly až moc dlouhé, příliš se opakovaly, tím padalo tempo představení. – Tématem inscenace bylo, jak se necháme zmanipulovat úžasným vynálezem, kterému všichni věří. – Oproti krajské přehlídce se změnilo vyznění, protože byl jiný konec. Podivný závěrečný odpočet otevřel téma, jak věříme třeba našim mobilům a další technice. – Zaujal mě moment, kdy se na pokyn všichni diváci shýbli pro skleničky. – Přesah na aktuální situaci s rozvojem AI byl pro mě úplně jednoznačný, i když nešlo o jednu technologii, ale obecnou hrozbu. Líbilo se mi, jak lidé kufr vypnou. A na konci se ukáže, že tento vynález stojí za celým vzdělávacím systémem, který nás manipuluje a na jehož pokyn jsme si nasadili všichni ty skleničky na uši. To je velmi silné sdělení.

Klára Litterová: Scéna mě okouzila ještě dřív, než na ni přišli herci. Představení mě chytlo a drželo až do konce. Oceňuju, jak soubor zaplňoval a zabydloval prostor, jak hereckou akcí, tak svícením. Téma se mi prolínalo až k tomu, jaký prostor je mezi dezinformací a svobodou slova.

Petr Váša: Představení jsem viděl podruhé a moc se mi líbil jeho posun. Ale na některých místech by stálo za to doladit temporytmus. U dezinformací šířených mezi publikem by také stálo za to uvažovat o tom, jestli by je herci nemohli ještě posouvat, způsobem, jak fámy samy v reálu fungují a samy se při přenosu mění a rozvíjejí.

Tomáš Žížka: Přišlo mi úžasné využití metafory se skleničkami, ale je v tom zádrhel. Když k nám vyběhnete, začnu se trochu o skleničky bát. Svádí to k tomu, že jsem napojen a kontrolován. Skleničky jsou zavařeninové, to znamená, že jsme si zavařili (ve Velvarech). Je to téma, které se do inscenace spontánně podprahově dostává.

Soubor: Dnes chyběla nahrávka, kde se říká, že diváci mohou používat skleničky kdykoli podle libosti. A poprvé jsme hráli v prostoru, kde jsme měli k divákům dál než tři metry.

zapsal David Slížek

VÝSLEDKOVÁ LISTINA

Lektorský sbor Mladé scény ve složení Klára Litterová, Petr Váša a Tomáš Žižka

Doporučil na Jiráskův Hronov

Červiven, SpgŠ a SZŠ Krnov s inscenací O moři a loužích
Frgál na nitkác, Brno s inscenací Okenice
Tutu Bazo, ZUŠ Turnov s inscenací Čekání na Filipa
Klub divných dětí, SZUŠ Trnka, Plzeň s inscenací Jáaoni
Kopretinka, ZUŠ B. Jeremiáše, České Budějovice s inscenací Co šeptá voda
Divadelní třída CED: Vlažnej čaj, Brno s inscenací Zaleju slzama

A nominoval na Jiráskův Hronov

Divadlo Vydýcháno, ZUŠ Liberec s inscenací Poslední vynález

MLADXX!

